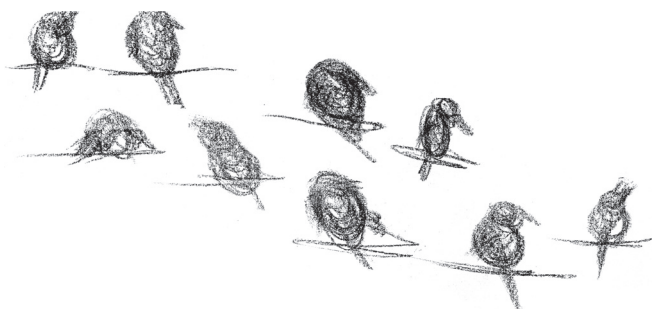

Bencsik Orsolya

KIS VA(J)D- MAGYAR 80.

– részlet a készülő kisregényből

Ilia Mihálynak, szeretettel

A tatának jó nagy lába van, és gumitalpú papucsban jár, hallani, ahogy lépte nyikorog a szoba parkettáján vagy épp a folyosó, a konyha hibás, kopottas, anyám szerint piszkossárga padlóján. Néha kimegy az udvarra, akkor cipőt vagy időjárástól függően szandált húz, a lába körül a kutya (nyolcfeves, drótszőrű, keverék) sündörög. A kutya csaholásából tudom, hogy kijött a házból megnézni az apám nevelte minirózsákat, az anyám nevelte paradicsomot, karfiolt, letapogatni, megszagolni a gyümölcsfák termését, felszedgetni a földről a lepottyant gyümölcsöt. A tata nagyon szereti a hasát, jó ízlése is van hozzá, apám azt mondja, mióta a mama nem él, az evés a legnagyobb öröme. Apámnak ugyanolyan nagy lába van, mint a tatának, és mióta hatvanéves, ő is gumitalpú lábbelít húz, amit a topolyai piacon vásárol a Medákovics doktor fiától, aki már a háború idején is a piacozásból élt. Nálunk egyébként min-

denki árul valamit, ez a vajdasági magyarok és a vajdasági szerbek egyik legfontosabb tulajdonsága, ez a közös a két nációban, meg az erős túlélési kényszer. A szomszéd például könyvekkel üzletel, akárcsak én, mégsem vagyunk irigyek egymásra. Nem zavarjuk egymás vizeit.

Anyám szerint a tatának a megfigyelés és a szemrevétel a világa, ezt alátámasztásul titokban, amikor a tata nem látja, megmutatja a *rokovnikját*. „Ebben veszi leltárba a világot”, ezt mondja, a lapokon a tata kézírása, a csíkok között fekete, szálkás betűk, alig tudom megfejtetni, mit jelentenek. A tata újabban albumot is készít, amibe apám fotóit ragasztja. 2012-ben lett apám nyugdíjas, azóta a fotózás a hobbija. Feszt a kertet fényképezi. „Ez az én birodalmam”, ezt mondja, anyám meg nem tudja megállni és felröhög. Apám akkor a legboldogabb, amikor a minirózsáit fényképezi. Mióta a mama meghalt, azóta léteznek ezek a rózsák, külön a mama emlékére és tiszteletére. Többek között ezek kerülnek be a tata albumába, van sárga, piros és fehér is. „Az album hihetetlen vastag, de milyen tempóban örökíti meg apád a kertjét, a tata nemsokára újat kezdhet”, ezt anyám mondja, aki, nem kérdés, ezt is, akárcsak apám korábbi hobbijait vagy a tata leltározási szokását, hülyeségnek tartja. A nővérem, aki egy áldott jó lélek, véleménye viszont az, az életnek értelmet kell adni, ezt pedig mindenki más tevékenységben leli meg. Apám a kertje fotózásában, a tata a feljegyzéseiben és apám fotóinak a gyűjtésében, én pedig a bizniszben. Nekem kétségkívül iszonyatosan jó érzésem van az üzlethez. Ami ingyen könyvet csak kapok, azt mind eladom, szerencsére elég gyakran kapok, ez a szakmám velejárója. Törzsvásárlóim az Újvidéki Egyetem magyar tanszékének hallgatói, de az is igaz, sokszor előfordult már, hogy valamelyik októnak vagy ismert írónak passzoltam el busás áron egy-egy kiadványt. A családom büszke rám, mert az ösztöndíj mellett plusz megélhetésre is szert tettem. Mit tagadjam, a magyarországi könyvekre nagy kereslet van, pedig nem is a kilencvenes években élünk már. A szomszédom, aki szintén Magyaror-

szágról szerzi be az áruját, azt meséli, a határon még most is félreállítják, szarakodnak a vámosok, de végül mindig a zsebbe kerül az euró. A könyvek átcsempészése nálam nem okoz különösebb problémát, mert én mindig sín busszal közlekedek, melynek felső részébe, a kicsavarozott fémlapok alá rejtem az értékesebbnél értékesebb kiadványokat, mint ahogy azt a cigarettával tették anno a volt hazám fiai.

A szegedi magyar szakra csak azért jöttem, mert a Vajdaságban mindenki azt terjesztette, itt szeretnek minket. Anyám jó kapcsolatot ápol az Újvidéki Egyetem néhány tanárával, nem beszélve a *Symposion* és a *Híd* köré csoportosuló írókról, akik, amikor 2004-ben a pályaválasztás előtt álltam, többek között azt tanácsolták, ha nem is akarok Szerbiában maradni, jobban teszem, ha a határ közelében maradok. A határ közelében könnyebb kisebbséginek lenni, ez volt apám véleménye is, a nővérem meg, aki egy áldott jó lélek, azt mondta, „Ott példát látsz és megtanulod, mi az irodalmi hivatás”.

Anyámat egyébként a tanításon kívül semmi más nem érdekli, az irodalmárokkal is csak azért van jóban, hogy a diákjainak eldicsekedhessen, mennyire bennfentes. Apám szerint sok tulajdonságomat anyámtól örököltem, noha anyám meg épp azt mondja, olyan vagyok, mint az apám, aki egy elviselhetetlen alak. Hogy a szegedi egyetem magyar tanszékén jó pontnak számít, hogy vajdasági magyar vagyok, már az első hónapokban kiderült. A könyves üzlet ötlete is körülbelül ekkor kezdett el valósággá válni, akkor még fiatal hallgatóként persze kisebb csomagokkal tudtam csak bizniszelni, de hát azóta már eltelt vagy tíz év és én is feljebb kerültem a ranglétrán, doktorandusszá váltam. Anyám titokban olvasgatja a tata *rokovnikját*, tőle tudom, hogy 2012-es dátummal az én doktoranduszi felvételem is a leltárba került, noha az utóbbi pár évben a tatát csak és kizárólag a kert, az apám nevelte minirózsák, az anyám nevelte paradicsomok, karfiolok és a gyümölcsfák állapota érdekli.

„Nehéz egy ügy, ha az ember a zsigereiben érzi az erős túlélési kényszert”, ezt apám

mondja, miközben a minirózsáit permetezi. A lába, akárcsak a tataé, jó nagy, és mióta betöltötte a hatvanat, ő is gumitalpú cipőben közlekedik. „A szegedi egyetem magyar szakán is vannak nagy lábú férfiak, akik szintén a gumitalpot részesítik előnyben”, ezt a nővéremnek mesélem, aki nem szereti a gumi nyikorgását, pedig a gumi, a kaucsuk a kedvenc írójának egyik visszatérő motívuma.

Senki más, csak a családom tudja rólam, hogy az életem értelme csak és kizárólag a biznisz, a pénzkeresés, mindenki más azt hiszi, emellett fontosnak tartom azt is, hogy a vajdasági magyar olvasókhöz eljussanak az anyaországi könyvek. A tata, ha nemcsak a kert megfigyelésével és számbavételével foglalkozna, talán figyelmeztetne is, hogy vigyázzak, nehogy lebukjak. „Az ember csak egyszer bukik le, utána eláshatja magát”, biztos ezt mondaná, helyette a gyümölcsfák lepotyogó terméseit szedegeti össze. A konyhaasztalon szakajtóban állnak a gyümölcsök, a tata lekvárt is tud főzni, de újabban, apám hatására, bort is, amiből apám és a tata, lefekvés előtt, egy pohárral felhajt.

Az egyetemen megállás nélkül a gumitalpak nyikorgását figyelem, a folyosón felállított könyvespolcok termését szemrevételezem, fejben összerakom, hány plusz csomagot adnának ki, hány alkalommal kellene ezeket kivinni az országból, át a határon, mindez mennyi haszonnal járna. A családból egyedül a nővérem az, aki nemtetszésének némi hangot ad és felelősségre von, „Nem ezt tanultad, láttad a szegedi egyetemen”. De a nővérem véleménye valójában nem számít, mert a nővérem, mivel egy áldott jó lélek, nem is a család igazi tagja. Anyámnak mondom, hogy „Gyanús.”. Anyám helyeslően bólogat. A család többi tagja számára is nyilvánvaló, a nővérem nem ismeri a zsigerekben lakozó, kiküszöbölhetetlen túlélési kényszert. Nem érti a vajdasági magyarok és vajdasági szerbek, a két náció közös létformáját, a piacozás intézményét. Nincs mit tenni, felügyelet alatt kell tartani, mert a nővérem, az áldott jó lélek, nem bírja elviselni a gumi nyikorgását és nem látja be, a piacozással tulajdonképpen mindenki jól jár.